

dat de Japanners in de lucht heer en meester waren, de hoogvlakte van Bandoeng moest worden prijsgegeven. Die vlakte welke, omgeven door een krans van goeddeels uitgedoofde vulkanen, omstreeks 700 meter boven de zeespiegel was gelegen ('s avonds, 's nachts en in de vroege ochtend kwam er de koelte die in het laaggelegen Batavia ontbrak), was, zoals de omstandigheden zich hadden ontwikkeld, het laatste gebied op West-Java dat voor verdediging door het Knil in aanmerking kwam, maar op vrijdag 6 maart stond vast dat de onstuimig aanvallende Japanse troepen binnen weinige dagen naar Bandoeng zouden doorbreken; van de Australische en Britse militaire eenheden die zich in de nabijheid bevonden, was weinig steun te verwachten. Bovendien was Bandoeng volgestroomd met vluchtelingen: duizenden vrouwen en kinderen, niet-gemobiliseerde mannen ook, waren er heen getrokken, zodat de oorspronkelijke bevolking: meer dan honderdduizend inheemsen, meer dan tienduizend Chinezen en ca. twintigduizend Europeanen (hoofdzakelijk Nederlanders), aanzienlijk was toegenomen. Bandoeng was een ruimgebouwde stad maar voor de gouverneur-generaal had vastgestaan dat er, werd zij uit de lucht gebombardeerd, talrijke slachtoffers zouden vallen.

Tot die luchtbombardementen waren de Japanners in staat: al op de eerste gevechtsdag op Java hadden zij, zuidwaarts oprukkend van een punt aan de kust ca. 150 km ten oosten van Batavia, het grote vliegveld Kalidjati veroverd. Daar hadden zij onmiddellijk enkele tientallen bommenwerpers gestationeerd. Vooral met die bommenwerpers hadden zij de pogingen van het Knil, t.w. van de Groep-Bandoeng (de eenheden die op de hoogvlakte in reserve waren gehouden), om Kalidjati te heroveren, verijdeld en van woensdag 11 maart af hadden zij herhaaldelijk intimiderend-laag boven Bandoeng gevlogen en af en toe bommen afgeworpen op het nabij gelegen vliegveld. Van Starckenborgh had op vrijdag tegen ter Poorten gezegd dat het zijn uitdrukkelijke wens was dat de burgerbevolking van de stad zou worden gespaard; ter Poorten had vervolgens generaal-majoor J. J. Pesman, commandant van de Groep-Bandoeng, bevel gegeven om, als de Japanners naar Lembang dreigden door te breken, d.w.z. naar de plaats waar de uit het noorden komende pasweg in de vlakte van Bandoeng begon af te dalen, een officier met een witte vlag voorwaarts te zenden teneinde aan de bevelhebber van de Japanse aanvalstroepen mee te delen dat de vlakte en haar naaste omgeving niet zouden worden verdedigd.

Zaterdagmiddag om vier uur waren de Japanners benoorden Lembang door de Nederlandse stelling heengebroken. Het restant van de Groep-Bandoeng ging wijken – prompt deed ter Poorten aan Pesman weten dat